Latin American Journal of Education
www.lajoe.org

ELEKTRON HUKUMAT TIZIMI VA KORRUPSIYAGA QARSHI KURASH

https://doi.org/10.5281/zenodo.24374830

Nizomiy Ganjaviy nomidagi O‘zMPU Tarix fakulteti “Milliy g‘oya, ma’naviyat asoslari va huquq ta’limi” yo‘nalishi talabasi
Kurbanova Jasmina Shuxratbek qizi

Annotatsiya: *Mazkur maqolada elektron hukumat tizimining mazmun-mohiyati, davlat boshqaruvini raqamlashtirish jarayonlari hamda korrupsiyaga qarshi kurashishdagi ahamiyati ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Elektron davlat xizmatlarini joriy etish, davlat organlari faoliyatida ochiqlik va shaffoflikni ta’minlash, byurokratik to‘siqlarni kamaytirish hamda inson omilining salbiy ta’sirini cheklash masalalari yoritilgan. Shuningdek, O‘zbekistonda elektron hukumatni rivojlantirishning huquqiy asoslari, korrupsiyaga qarshi kurashish mexanizmlari va raqamli texnologiyalardan samarali foydalanish istiqbollari ko‘rib chiqilgan.*

Kalit so‘zlar: *elektron hukumat, korrupsiya, raqamli texnologiyalar, davlat boshqaruvi, elektron davlat xizmatlari, ochiqlik, shaffoflik, raqamlashtirish, jamoatchilik nazorati, huquqiy madaniyat.*

Аннотация: *В данной статье научно анализируются сущность системы электронного правительства, процессы цифровизации государственного управления и их значение в борьбе с коррупцией. Рассматриваются вопросы внедрения электронных государственных услуг, обеспечения открытости и прозрачности деятельности государственных органов, сокращения бюрократических барьеров и ограничения негативного влияния человеческого фактора. Также изучаются правовые основы развития электронного правительства в Узбекистане, механизмы противодействия коррупции и перспективы эффективного использования цифровых технологий.*

Ключевые слова: *электронное правительство, коррупция, цифровые технологии, государственное управление, электронные государственные услуги, открытость, прозрачность, цифровизация, общественный контроль, правовая культура.*

Abstract: *This article scientifically examines the concept of e-government, the digitalization of public administration, and its importance in combating corruption. It discusses the implementation of electronic public services, ensuring transparency and openness in government activities, reducing bureaucratic barriers, and limiting the negative influence of human factors. The article also explores the legal foundations of e-government*

Latin American Journal of Education
www.lajoe.org

development in Uzbekistan, anti-corruption mechanisms, and prospects for the effective use of digital technologies.

Keywords: *e-government, corruption, digital technologies, public administration, electronic public services, openness, transparency, digitalization, public oversight, legal awareness.*

Bugungi globallashuv va axborot texnologiyalari jadal rivojlanayotgan davrda davlat boshqaruvi tizimini modernizatsiya qilish, davlat xizmatlarini raqamlashtirish va jamiyatda ochiqlikni ta’minlash muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Zamonaviy davlat boshqaruvida elektron hukumat tizimining joriy etilishi davlat organlari faoliyatining samaradorligini oshirish, fuqarolarga qulay shart-sharoit yaratish va davlat xizmatlaridan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirishda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Elektron hukumat tizimi nafaqat davlat xizmatlarini tezkor va qulay shaklda taqdim etish, balki korrupsiyaga qarshi kurashishning samarali vositalaridan biri sifatida ham namoyon bo‘lmoqda. Chunki davlat xizmatlarini elektron shaklga o‘tkazish orqali mansabdor shaxslar va fuqarolar o‘rtasidagi bevosita aloqalar kamayadi, xizmat ko‘rsatish jarayonlari standartlashtiriladi va amalga oshirilayotgan operatsiyalarning elektron qayd etilishi ta’minlanadi. Korrupsiya esa davlat boshqaruvi samaradorligiga salbiy ta’sir ko‘rsatuvchi, qonun ustuvorligini zaiflashtiruvchi va jamiyatda adolatsizlikni yuzaga keltiruvchi jiddiy ijtimoiy-huquqiy muammolardan biridir. Shu sababli korrupsiyaga qarshi kurashishda faqat jazolash choralariga emas, balki uning kelib chiqish sabablarini bartaraf etish, davlat boshqaruvida shaffoflikni kuchaytirish va zamonaviy texnologiyalardan foydalanishga ham alohida e’tibor qaratish zarur. Mazkur mavzuning dolzarbligi elektron hukumat tizimining rivojlanishi va raqamli boshqaruv mexanizmlarining takomillashuvi orqali korrupsiyaviy xavflarni kamaytirish, fuqarolarning davlat organlariga bo‘lgan ishonchini mustahkamlash hamda demokratik boshqaruv tamoyillarini rivojlantirish bilan belgilanadi. Elektron hukumat – davlat organlarining jismoniy va yuridik shaxslarga axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalangan holda davlat xizmatlarini ko‘rsatishi hamda davlat organlari o‘rtasidagi elektron hamkorlikni ta’minlashga qaratilgan tashkiliy-huquqiy va texnik vositalar tizimidir. Elektron hukumatning asosiy maqsadi davlat boshqaruvini zamonaviylashtirish, fuqarolarning davlat xizmatlaridan foydalanishini yengillashtirish, davlat organlari faoliyatida samaradorlik va shaffoflikni ta’minlashdan iborat.

Elektron hukumat tizimining asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

davlat xizmatlarini elektron shaklda ko‘rsatish;

Latin American Journal of Education
www.lajoe.org

davlat organlari o‘rtasida elektron axborot almashinuvini rivojlantirish;

fuqarolar va tadbirkorlik subyektlari uchun qulay xizmat muhitini yaratish;

davlat organlari faoliyatining ochiqligi va shaffofligini ta’minlash;

byurokratik to‘siqlar va ortiqcha hujjatbozlikni kamaytirish;

davlat boshqaruvida axborot xavfsizligini mustahkamlash;

fuqarolarning davlat boshqaruvidagi ishtirokini kengaytirish.

Elektron hukumat tizimi davlat, fuqarolar va tadbirkorlik subyektlari o‘rtasidagi munosabatlarni yangi bosqichga olib chiqadi. Natijada davlat xizmatlari ko‘rsatish jarayoni tezlashadi, ortiqcha vaqt va mablag‘ sarfi kamayadi. Korrupsiyaning yuzaga kelishiga sabab bo‘luvchi omillardan biri davlat xizmatlarini ko‘rsatish jarayonida mansabdor shaxslarning ortiqcha vakolatga ega bo‘lishi, xizmat ko‘rsatish tartiblarining murakkabligi va nazorat mexanizmlarining yetarli darajada samarali emasligidir. Elektron hukumat tizimi ushbu xavflarni kamaytirishga xizmat qiladi. Xususan, davlat xizmatlarini avtomatlashtirish va elektron platformalar orqali amalga oshirish korrupsiyaviy holatlarning oldini olish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Birinchidan, inson omilining kamayishi. Elektron xizmatlar orqali arizalarni qabul qilish, hujjatlarni tekshirish va natijalarni taqdim etish jarayonlarining avtomatlashtirilishi mansabdor shaxslarning subyektiv qarorlariga bog‘liqlikni kamaytiradi.

Ikkinchidan, shaffoflikning ta’minlanishi. Elektron tizimlarda murojaatlarning holati, ko‘rib chiqilish bosqichlari va xizmat ko‘rsatish natijalarini kuzatish imkoniyati fuqarolar uchun ochiqlikni oshiradi.

Uchinchidan, vaqt va xarajatlarning qisqarishi. Fuqarolar ko‘plab xizmatlardan masofadan turib foydalanishi mumkin. Bu esa ortiqcha uchrashuvlar, navbatlar va norasmiy to‘lovlar bilan bog‘liq xavflarni kamaytiradi.

To‘rtinchidan, nazorat mexanizmlarining kuchayishi. Elektron tizimlarda amalga oshirilgan operatsiyalarning qayd etilishi, ma’lumotlarni tahlil qilish va shubhali holatlarni aniqlash imkoniyati korrupsiyaga qarshi kurashishda muhim ahamiyatga ega.

Beshinchidan, davlat organlari faoliyatining hisobdorligi. Elektron ma’lumotlar va raqamli hisobotlar orqali davlat organlari faoliyatini kuzatish hamda baholash imkoniyatlari kengayadi.

Shuni alohida ta’kidlash kerakki, elektron hukumat korrupsiyani o‘z-o‘zidan butunlay bartaraf etmaydi. Uning samaradorligi axborot xavfsizligi, ichki nazorat, qonuniy javobgarlik, mustaqil audit va jamoatchilik nazorati bilan uyg‘unlashgandagina yuqori natija beradi.

Xulosa qilib aytganda, elektron hukumat tizimi zamonaviy davlat boshqaruvining ajralmas tarkibiy qismi bo‘lib, korrupsiyaga qarshi kurashishning muhim institutsional va texnologik vositalaridan biri hisoblanadi. Davlat xizmatlarining raqamlashtirilishi, elektron

Latin American Journal of Education
www.lajoe.org

hujjat aylanishining rivojlanishi, davlat organlari faoliyatining ochiqligi va shaffofligini ta’minlash korrupsiyaviy xavflarni kamaytirishga xizmat qiladi. O‘zbekiston tajribasi shuni ko‘rsatadiki, elektron hukumat tizimini rivojlantirish uchun mustahkam huquqiy asoslar yaratish, zamonaviy axborot texnologiyalarini davlat boshqaruviga joriy etish va fuqarolarning elektron xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, korrupsiyaga qarshi kurashish faqat texnologik islohotlar bilan cheklanib qolmasligi lozim. Bu jarayonda qonun ustuvorligini ta’minlash, mansabdor shaxslarning javobgarligini kuchaytirish, jamoatchilik nazoratini rivojlantirish va aholining huquqiy madaniyatini yuksaltirish ham muhim o‘rin tutadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent, 2023.
2. O‘zbekiston Respublikasining 2015-yil 9-dekabrdagi O‘RQ-395-son “Elektron hukumat to‘g‘risida”gi Qonuni.
3. O‘zbekiston Respublikasining 2017-yil 3-yanvardagi O‘RQ-419-son “Korrupsiyaga qarshi kurashish to‘g‘risida”gi Qonuni.
4. O‘zbekiston Respublikasining 2024-yil 5-iyundagi O‘RQ-931-son “Manfaatlar to‘qnashuvi to‘g‘risida”gi Qonuni.
5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 27-maydagi PF-5729-son Farmoni. “O‘zbekiston Respublikasida korrupsiyaga qarshi kurashish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”.
6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 27-noyabrdagi PF-200-son Farmoni.
7. O‘zbekiston Respublikasi qonunchilik ma’lumotlari milliy bazasi – https://lex.uz.
8. Yagona interaktiv davlat xizmatlari portali – https://my.gov.uz.